

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnium
Gentium, Et || Rerum Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

11 de Pœna periurii, secu[n]dum ius positium scriptum, ciuile, &
pontificium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Crucis, vel in templis, per ditorum potissimum Sancti Antonii
Lypfana: nulla enim est inter Christianos vel muliercula, vel puer,
qui ea non nouerit, & saepe periuros igne sacro cõfici. Deus enim
armat etiam creaturas in eos, qui numẽ suum, maxime ex profes-
so contemnuunt & blasphemant peierantes. Vt certe dignum sit
quod referatur exemplũ Polemarchi, qui cum perituro classem
Corinthiorum euasisset, vt ferunt Locri, quoties noctu somnum
caperet, a multellis mordebatur. Et tandem despondit animum,
& mortem sibi conscituit, Hieracii in Paulitiis, & Politia Locrens.
Et vt ait Tibullus, in 1.

*Hab miser & si quis primo perituro celat,
Magnam tamen tacitis poena venit pedibus.*

Et Homerus, Iliad. 7.

*Jupiter omnipotens clarissime maxime diuum,
Inspissans nubes habitans palatia Cœli,
Et tu Sol qui cuncta vides audisq; per orbem,
Et Fluuus, & Tellus, & qui perituro subitus
Omnia punitis hominum, qui falsa loquuntur,
Vos mihi vios testes huc aduro, &c.*

Omittam reliqua exempla diuinæ vltionis perituro, ne ló-
gior sim in vulgaribus hominum: doceo quoque fuisse curam ne
ea inulta abirent, fere omnium gentium consensu quæ Deura nõ
contemni passã sunt. ¶ Et displicere exemplis & factõ perituro
sibi docuerunt. Vt & in Olympiæ ludis, ieu Senatu fuerit fan-
ctissimum simulacrum Iouis cognominati, Iupiter & quæ, quod
vtraq; manu fulmen continebat, quasi vlturus omnino fulmine
eum qui falleret & violaret iuramentum, vt auctor est Pausanias,
in Eliacis. Apud Indos falsus testis extremis digitorum decuratur
articulis, Joan. Bohe. lib. 2. *morum omnium genus, c. 8.* Germaniæ
etiam idem comprobatur, in consili. *causarum capitulum Caroli*
13. ¶ Imperato. arti. 107. ¶ Apud Aegyptios vero perituro capite ple-
debatur, tanquam qui dupliciter egerat scelere: vt qui pietate
in Deum violaret, & fidem inter homines tollerent, maximum
societatis humanæ vinculum, idem *Bohemus, lib. 1. ca. 3.* In legibus
Caroli Magni capitularibus, c. 10. qui perituro fecit nulla redem-
tionem immunitis est, nisi manum perdat. Id ipsum in legibus Lan-
gobardicis statutum, li. 2. tit. de perituro. in l. 2. Caroli Magni, & l. 3.
Pipini. Romæ, vt ait Lilius, de saxo Tarpeto deliciebatur. Polybi-
us refert etiam, sub si. li. 6. *Epitbo.* vnum ex decem capitulis qui post
victoriam contra Romanos apud Cannas per Hannibalem missi
erant pro redimendis captiuis, qui iusiurandũ eludere conatus
esset & fraudulenter euadere, vincitum a Romanis remissum esse
hostibus. Aulus Gellius, lib. 7. ca. 18. eadem notat, differunt tamen,
quod plures ponat & non remissos fœdificatos & perituros dicat,
sed a populo contemptos disceptosq; Et quod eos Censores pos-
stea omnium notarum damnis & ignominias affecerint. Genera-
lem quandam puniendi perituro modum per vltimum supplicij
& verbera videtur indicare Philo Iudæus, libro de iuramento &
religione. In perituro, inquit poena a Deo & hominibus: a Deo gra-
uissima, cum scelere contaminatis non sit propitijs, sed vt impios auer-
satur perpetuo. Ab hominibus, quia hoc illi aut morte multabat, aut
verberibus. Erat hic Philo Iudæus, & traditionibus maiorum in-
hærens, qui tam sancte iuramentum secundum legem diuinam
14 commendauit, & poena dignum perituro dixit: ¶ vt nostri secu-
li Iudæorum reliquæ, ex putidis suis libris Talmudici, haurientes
venenũ, ab omni excusatione propter malitiam extortes sint, cũ
perituro viam aperiant: dicunt enim, ille qui frangit iuramenta
promissionis, vel vota quæ facit per totum annum, si ea vult esse
sine efficacia & vi, surgat vltima die anni, & dicat: quæcunq; pro-
missiones, iurameta vel vota, quæ ego facere in toto anno sequete
existimo, causa, nullave & vana sint. Docuit illos id Talmud pes-
simũ volumen in parte 3. quam dicunt *סדר נאסין* *seder nascim*,
id est, ordo mulierum. in *ספר נאסין* *masceib nesbarim*, id
est, tractatus votorum, qui est tractatus 3. tertie partis Talmud,
habens vndecim capita. Illud autem scribitur in illo tractatu *medba-
rim*, c. 4. Atq; qui Iudæorum gerant nunc nomen, illa lege fru-
stratoria votorum vtuntur: veniunt enim ante suam Rabium,
quadam die anni, is autem tenet *toras*, id est, volumen legis in vl-
nis, & coram eo dicunt prædicta verba impia, quibus dictis nullũ
peccatum se committere putant, si Christianos fallat. Et illos h. c.
seruare scribit Hieronymus de sancta fide, ex Iudaismo in catholi-
cã conuersus fide, in tractatu quem confecit ex dictis Talmud. c.
3. & Magister Iannes conuersus, li. de concordia legum, tit. 4. c. 7.

De Poena perituro secundum ius positiuum, scri-
ptum, ciuile, & Pontificium. Cap. II.

- 1 Perituro an puniendi iure ciuili.
- 2 Perituro in iure poena scripta, & seq.
- 3 Infamis quando fiat perituro.
- 4 Testimonium non potest dicere perituro.
- 5 Beneficium perituro conferri non potest, & collocatum adimen-
dam: & talis ad damnare faciendam dammandus, quæ quis ex
eius perituro consecutus est.

Difficilis ¶ est in iure ciuili quæstio, num perituro puniendi sint
ab hominibus: cum dictum sit in l. 2. C. de reb. cred. & iureiu.
non puniri a Principe, sed satis Deum habere vltorem, quã legem
Odofredus intelligendam arbitrat de omni iuramento volun-
tario, necessario, & iudiciali: quia nihil amplius quæretum sit, quã
an iuratum sit, non etiam an debeatur, *non erit ratum, §. dato, de
iureiur. P.* Et contra tamen, conueniri poena non potest, quia deli-
ctum grauissimum, & maius crimen, diuinam quam humanam
offendere maiestatem, *amb. Gazavos, C. de heret. Et qui in Deum
committunt, etiam Principum legibus puniri debent, l. 1. in fi. de
sum. trinita. & fid. cathol. l. 1. C. de apost. l. Arriani. C. de her.* Et pro-
inde intelligi debent iura, ne permittat retractare iurata prætextu
perituro, & ita in eo quod peieratum est, satis Deum perituro vlt-
torem habere: quod pertinet ad religionem contemtã, secundum
quosdam, si illud non noceat alteri. Quam communem esse sen-
tentiam dicit Iason, in l. si duo patroni, §. fi. de iureiur. Verum ego
existimarem primum, in iuramento delato per conuentionem
parti, per quod is constitutus est voluntarius Iudex, quod pertinet
ad deferentem non posse repeti perituro poenam quia sibi debeat
prospicere, *iuxta l. qui interese, de iureiur. P.* Sed de perituro nihilo-
minus esse a Iudice quærendum, vt puniatur qui falso iurauit,
vel peierauit aliter. Neque mihi aduersari videtur d. l. 2. dum ait,
iusiurandi contemtã religionem satis Deum vltorem habere,
nec periculum corporis nec crimẽ maiestatis inducere. Nã inde
non sequitur, nullam poenam in flagitiam debere. Quintimo cõ-
tra sic arguo satis Deum vltorẽ habere, ergo poenis a Deo perituro
impositis puniendus est. Et quamuis poena criminis humanæ ma-
iestatis, vel periculum corporis non imponatur: tamen non pro-
hibetur per illã legem, alias imponi poenas, quia exclusio poenarũ
corporis & maiestatis, permissio est aliarum poenarum, *arg. l. cum
prator. de iud. P. leg. ex eo, de testib. P. l. quæsi, §. idem responsura, de
fide instr. Sic Boerius de c. 305. disputat iuramentũ quidem ne-
cessarium delatũ a parte parti in iudicio non relinquere quæstio-
nem post se perituro, vt sit licitum finis, at in aliis iuramẽtis verum
id non esse: neq; etiam in necessario iure potificio: ex quo potest
puni perituro. Et ibi disputat quoq; in illa verba, *solũ Deum vlt-
torem habere*, id 3. fuisse, vt non oporteat ea referre. Et quando
iuramentum nulli præiudicium adfert, alij quam peieranti, puni-
tantum in se, ro animæ, & satis Deum vltorem habere: sed si
alteri noceat, non retractabitur quidem negotium, excepto casu
l. cum quis D. de iureia, quod est de cõsuetudine sacramento, verum-
tamen, perituro sciens, puniatur de perituro, *c. quicunq; 6. q. 1.*
¶ Itaq; perituro multas poenas in iure paratas habet: primum, vt
qui in præiudicium alterius iurat, extraordinarie arbitrio Iudicis
puniatur, poena criminali, *l. si de crim. stell. P. futhgationis, l. si duo,
§. si quis iurauerit, de iureiur. P. c. a mediacionis seu mixta, l. in d.
§. si quis iurauerit, in foro conscientie ieiunio quinquaginta die-
rum, d. c. quicunq; 6. q. 1. eademque poenitentia quæ homicidis &
adulteris imponitur, c. predicandum, 2. q. 1. ¶ Item 2. puniatur
infamia iuris & facti, *c. infames, 6. q. 1.* potissimum in perituro iura-
menti conformatorij & promissorij, *l. si quis maior de transact. C.*
Et illud dicit etiam Cicero, 2. de legib. *Perituro poena diuini, existis-
um humana, dedecus.* Hic tamen distinguit Panõ. in c. testimonij,
de testib. num quis de præterito aut præsentĩ falso iurauerit, vt sit
tunc infamis ipso iure perituro, licet falsum iurauerit, *ex l. 1. & fin.
de cri. stell. P.* Et sic intelligendum putat c. cum dilectus, in fin. de
ord. cognit. Item si de perituro condemnatus sit. Quod si iuramẽ-
tum sit de futuro, & non seruauerit, siquidem sibi aut Deo solum
iurauerit, non fieri aut infamem: sin autem alij, vt in contractu sit,
infamem esse & cadere actione, d. l. si quis maior de transact. C. Quod
& tractat gloss. & Bart in l. Lucius, de iis qui not. in fi. ¶ Sed & alia
poena illos sequitur qui semel peierauerint, ne docere possint in
posterũ testimonium, *c. parvulus, 2. q. 5. c. quicunq; 6. q. 1. c. testimo-
nium, c. sicut, de testib. gl. in l. 3. §. lege Julia de testib. P.* per regulã, Qui
semel est malus, semper talis est: præsumitur in eodẽ genere mali,
vide Alex. conf. 133. ad c. volu. l. si cui. §. his dẽ, de accus. P. l. Cassius, de
Sena. P. etiam si perituro non sit perituro penitentiã adhuc condẽnatus,
Bald. in l. si videris, 2. per illũ l. C. de fid. inst. ¶ Non valet etiam ficta**

collatio periuro. *Inno. in c. constitutus, in 2. de appel. Rota decif. 5. de iure patron. in nouis Fred. conf. 3. o. Pano. in c. querelam. Et cum no- strus de coces. preb. Quin & a sacerdotio remouetur. c. 2. Et ibi inter. de rescrip. Sed ego quoad; in ciuilibus negotiis iuramento decifis, iustam existimo peccantis esse poe. a. vt periurus teneatur relac- tire omne damnum quod sensit alius ex eius periurio: vt etiã ad illud damnum p. sit agi ab iis qui passi illud sunt, quod & probat I. an. Andreas in c. 1. de fals. Barr. Chassan. in §. si. de retract. no. poe- na peritii in consuet. Burg. Et ita falsi quaestio efficit, ne iuratum videatur, si probetur: cuius causa si non rescindatur negotiũ, sal- tem in ex alia arbitraria poena emẽdabit periurium, vt in l. nullũ. 12. C. de rescrib. aliter vero se queretur, vt quis lucrum in de conse- queretur, vnde poena affici debet contra iuris regulas, l. si ag. f. de do. de furt. P. & ex dolo suo lucraretur, l. ne ex dolo, de dol. P. q. ut cũ al- terius iactura cõtra naturã ius loquatur, c. locupletari, de reg. iur. in Sex. l. iure natura. eo. tit. P. l. nam hoc natura, de condit. indeb. P. Videbis ceteras poenas apud prædictum Chassanem ad §. si. ad ver. ou. par. le. se. mei. de. n. 17. & seq. de retract. in consue. Burg. apud Iasonem, in l. si. da. in 2. §. si quis iurauerit, de iureiu. P. Iulii Cla- ram li. 5. sent. iuris, ti. de periurio. In legibus Georgicis Iustitiani, ti. 5. l. 6. Si armamentarius præstito iuramento, de luctatione vel lu- xatione bouis, quod sua culpa id non acciderit sine fraude, iſq; de periurio conuictus postea fuerit per duos aut tres idoneos fide dignos, lingua mutilatus indemnitate bouis præstat. In legibus Salicis, ti. 5. l. de fal. test. §. 3. peccatelle comprobatus, multa 600. denariorum, id est, 15. solidorum, culpabilis iudicatur, excepto capi- tali & delatura.*

De Interpretatione, Absolutione, Nullitate, & Remissionem iuramenti. Cap. 12.

- 1 Periurii evitandi via.
- 2 Dispensatio iuramenti quid, & de quibus fiat: cuius auctoritate, & quomodo cum causa cognitione, nu. 3. 4. 7. & 12.
- 5 Metus quos actus irruet ipso iure.
- 6 Iuramentum in malis non obligat.
- 8 Iuramenti dispensatio olim fiebat ab Imperatore & Pretore, qua- re nunc tantum ab episcopis. An autem illi cuiuslibet gratiam iu- ramento facere possint, & quando ad summum Pontificem eũ- dem sit. nu. 9. dicitur.
- 10 Iuramenti transgressio & observatio & dispensatio, quando ad iudicem laicum pertinere possit. Et nu. 11.
- 13 Dispensationis iuramenti finis.
- 15 Iuramenti remissio quid sit, quando, & a quo fieri possit.

Ad vitandam periuriam, recurritur saepe ad interpretatio- nem, aut absolutionem, aut remissionem, aut nullitatem iuramenti. Interpretatio fit, quando iuramentum in dubiis in beni- gniorem partem torquetur, ne periurii nota incuratur, vt in c. eũ- tu, de rescrib. vel quoties potest exceptam a iuramento ostendit vel præsumi. Et ita secundum interpretationem iuramentum de ber- seruari, Sicq; absolutio non est petenda, vbi interpretatio locum habet, gl. in rex. in c. quanto, in ver. absolut. de iureiur. Exempla ha- bes in c. veniens, de iureiur. & item sacramenta, de pac. iuram. firm. in v. sib. feud. Item si erratur, vt in l. si quis pro eo, §. 7. de fideiuss. P. Si spe numerationis quis prouocatur iurato le soluturum intelligitur iuratum, si mutuo factum sit, l. si. C. de non nu. pre. Et iuramentũ de seruandis statutis interpretationem accipiet, de possibilibus, & quæ non obuenient libertati ecclesiastica. c. 1. de iureiur. in Sex. Et de ducenda vxore quam sponsam habent, interpretationem habet, rebus sic exstantibus, c. quemadmodum, de iureiur. Exceptũ & item in omni iuramento ius superioris, c. ad nostram, c. eam te, eo. c. ad nostram, de rescri. Sic de similibus. Iuramentum potest in fi. r. o. animã, interpretationem accipit secundum intentionem iurãtis, c. humana aures, 22. q. 5. in contentioso autem, stabitur verbis, c. ex- literis, de sponsal. a quibus non est recedendum, priusquam de cõ- traria voluntate consistit, l. non aliter, de leg. 3. c. intelligentia, de ver. sig. l. prospexit, qui & a quib. manu. li. non fiam, P. Et cum in potesta- te eius qui iurat, fuit latius & significantius verba cõcipere, verba potius in eum interpretãda sunt, in l. veterib. de pact. P. l. quicquid

periculo, in quo vrgente necessitate & nauis periclitante, quẽdam in mare iactantur vt cetera salua fiant, c. dispensationes reus, 1. q. 7. ¶ De iis vero dispensatio fit, de quibus iuratum, & quæ teneatur quis sine dispensatione seruare. Et ita petitur absolutio quando iura- mentũ quidem obligat merito iure, verum ex aliquo capite serua- dum non videtur æquum. Veluti si quando qui se obligauit iura- mento iuratum, non peccet: & tamen illi quibus fuit iuratum, recipiendo quippiam contra quã ius statuat, peccent, scientes om- nino sibi indebita quæ aliena cap. unt, vt ait Paul. Cast. conf. 112. in 2. part. consilic. exemplũ pone in v. furis, c. 1. c. debitoris, de iu- reiur. in iuram. aro metu extorto, c. 2. eo. ti. & in illis rebus in quib. contractus prohibitus est odio creditoris, Bar. in l. si quis pro eo, in 4. q. de fideiuss. P. ¶ Iuramentum ipso iure nullum non eget abso- lutione, e. in tribus casibus, secundum Felinũ, in c. prator ea, nu. 35. de spons. Primus si interponatur super actu aliquo ipso iure inuãli- do, ad ipsum roborandũ, Pano. in c. quãuis de pac. in Sex. & in c. iũ coningat, col. 2. de iureiur. Secundo, quando ellet coactio præcia, idẽ Pano. in c. verum & ibi gl. eo. Tertio in casibus in quibus annulla- tur ipso iure actus, ibi & iuramentum nullum, Ari. cha. consil. 355. Adde etiam si seruati in damnum salutis faciat ateri x, F. l. in c. si vero, n. 4. & 5. de iureiur. vel salutis corporalis, gl. 2. in d. c. si vero, eod. cum simi. bi nota gl. in c. dilectus, quod mor. au. gl. in c. veniens, de iu- reiur. ¶ Notantur actus quos metus irritat ipso iure agi in c. ab- batem, quod metus cau. ex metu in quã, qui cadat in constantem virũ, c. siant cunctis, de elect. in Sex. c. si vero, de iureiur. vide gl. magn. in c. super hoc, de renum. Et iuramenta per metum atrocẽ extorta, nõ obligant vilo modo, c. 2. de iureiur. c. vbi, de elect. in Sex. et in in- terpreses in c. quamuis, de pact. in Sex. contendãt de hoc: aliis di- centibus, non obligare omnino: alii autẽ, valere, sed facile dispẽ- satione dissolui, & relaxatiõẽ exigi. Et mihi quoq; videtur tui- or sententia postrema. Non erit tã- en obligatorum contra bo- nos mores naturales præstitum iuramentũ, non est obligatorum, de reg. iur. l. non dubium, C. de leg. l. si quis in quibusvis §. si de leg. 1. c. imperiali, 2. §. q. 2. In malis promissis, iuramenta quod male iuratum sit, im- pedirentur, sed rescindenda. ¶ Verum pro malo, quod male iuratum sit, im- ponenda poenitentia, vt c. qui sacramento, & c. necesse est, 2. q. 4. Male iuratum, non obligat etiam iure Pontificio, c. venerabile, de elect. c. si publicus, ca. actione quarta, 22. q. 4. cum simi. eum q. 4. mo- magne sapientia est, renouare hominem quod male promiserit, c. magna sapientia, c. definitio incarta, 2. q. 4. Neg. est vt cãda fides quæ ad peccatum inuitat, c. si ad peccatũ, 2. q. 4. Et si is qui extortit iuramentum implũ, seruari potest, poena periurii in eũ retro- quenda est, Auth. quod eis, de secum. nupr. C. Si itaq; ius non sustinet actum cui adicitur iuramentum, non potest dici valere iuramen- tum, quod accessorium est. Et vide late disputantem, quando di- spensatio iuramenti fieri possit, Panormitanum in quaest. 2. circa finem, vers. Ego autẽ ad totalem materiã, in fine consiliorum. In quibus vero casibus dispensatione egemus, necessaria est superius auctoritas, qui cognitionem causæ interponat, c. venerabile, de elect. c. magna, & ibi gl. de voto. si dubium sit num licitum vel illicitum sit iuramentum: nam si illicitum consistit, non expellẽdũ tur, arg. l. qua sub conditione, §. si de condi. inst. Sed aliter non licebit venire contra propria iuramenta, vel fraude extorta, l. si ca. c. 9. c. inter cetera, §. sed super his, & c. seq. 22. q. 4. siue crimine per. urti, c. prædi- candum, 122. q. 1. c. peruenit, de fideiuss. c. si Christus, de iureiur. c. iũ dilectus, de tempo. ordm. etiam i quoq; per dolũ præstitũ esset iura- mentum, vel temerarie, vt notat Innoc. in c. venerabile, de elect. Felinus in c. præterea, n. 35. de sponsa. Quod explicat & restringit eo. Felinus n. 36. nisi immincat necessitas, quia nõ possit superius haberi ad absolutionẽ faciendã: vel nisi aliqua mag. a subellect vili- tatis specialis, quod vltimũ etiam placet Innoc. etio, displicet autẽ Hostiensis, propter c. magno, ne cle. vel mona. Ar. Cardinalis com- pte. bar. si vtilitas comparatur ne cessitat, & talis sit cui veni similit- ter superius dispensaret: tunc enim etiã illicita alioquin permit- tũtur, vt in Lau. præcur. §. si de bitore, de hu. qua. in si au. cre. gl. in l. nullus. C. de Iuda. l. si quis in tantam, C. unde vs. gl. in c. uis gentiũ, l. dist. ¶ Et ita ego pro bo. fiebat c. l. ius sacramenti iuramenti dispẽ- satio a Pretore vel Imperatore, vt in l. si ad municip. P. apud Sae- tonium Tranquillum in Tyberio, c. 35. Quod apud Ethnicos Im- peratores, tãutũ fuit receptum: apud quos autẽ quãdam veram religionẽ Christianam amplecterentur, ipsi etiã pontificatũ summum ge- rebant, & inaugurabantur omnibus eius falte religionis sacerdoti- tis, non alia de causa, quam vt omnes religiones & sacrificia in sua haberent potestate, Dio. Cas. l. 53. hist. Erat & ante Imperato- res, Rex Romanorum curans sacrificia, Dio. Hist. in 2. vnde pulvis Regi.